

21. YÜZYILDA SOSYALİZMİN HANGİ ÖZELLİKLERİ OLACAK?

Makis Papadopoulos

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Siyasi Büro Üyesi
Sosyalist Gelecek ve Planlama Sempozyumu kapsamında yaptığı konuşma

Çeviri | Merve Tokmakçıoğlu

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, onurlu davetiniz için teşekkür eder, konferansınız için seçtiğiniz temadan dolayı sizi kutlamak isterim. Bu, partinizin sürekli devrimci, öncü parti rolünü üstlenmeye çalıştığını kanıtlayan bir temadır.

21. yüzyılda sosyalizmin karakteristik özelliklerini incelemek için, Marksizm-Leninizm'in teorik ilkeleri temelinde, bir yandan 20. yüzyılın tarihsel deneyimini ve diğer yandan da dijital ekonominin ve 4. Sanayi Devrimi diye adlandırılan olgunun yeni koşulları altında, bilimsel ve teknolojik ilerlemeden kaynaklanan yeni nesnel olanakları ve sorunları araştırmalıyız.

Özellikle, diyalektik, tarihsel materyalizm prensiplerine ve mantık(lojiko)-tarihsel yönetime dayanarak sosyalist toplumun hareketini belirleyen çelişkileri incelemeliyiz. 20. yüzyıl boyunca sosyalist kuruluşun tarihsel gelişim sürecini incelemeliyiz. Sovyet iktidarında sosyalizmin temel iktisadi yasalarını bilinçli olarak uygulama çabalarını, diğer bir deyişle, üretimin tüm hedeflerinin toplumsal ihtiyaçların her yönden karşılanmasına yönelik koordinasyonunu incelemeliyiz. Bu temel yasanın, üretimin gelişme derecesi ile toplumsal ihtiyaçların sürekli, kesintisiz bir şekilde genişlemesi arasındaki çelişkilerin çözümünde itici güç olarak ne derece etkili olduğunu ve ayrıca toplumun tüm üyelerinin refahı ve özgürce gelişmesinin korunması için planlı, programlı toplumsal üretim örgütlenmesinin nasıl geliştiğini de incelememiz gerekir.

Karşı devrimci gelişmelerin ardından YKP, 1990'ların başında bu karmaşık ve zor konunun incelenmesine katkıda bulunmak için ciddi bir çaba gösterdi ve bugün de bu çabası devam etmektedir. Bugünkü kısa konuşmada, birkaç önemli noktaya odaklanacağız.

1917 Sosyalist Devrimi'nin Rusya'daki zaferi, üretici güçlerin gelişmesi için gerekli olan sosyalist üretim ilişkilerinin özgürleştirici doğasını gösterdi. 1917 Ekim Devrimi, işçi sınıfı iktidarının sağlam zemininde inşa edilen merkezi bilimsel planlamanın üretici güçlerin gelişimindeki önemini açığa çıkardı ve üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyetin üstünlüğünü gösterdi. İşsizlik ve okuma yazma bilmezliğin ortadan kaldırılması, genel, zorunlu ve ücretsiz eğitim, sekiz saatlik iş günü, iş ve yaşamdaki kadın ve erkek eşitliği, ırkçı önyargılardan kurtuluş, II. Dünya Savaşı öncesi ve sırasında barış zamanı endüstrisinin savaş endüstrisine des-

Makis Papadopoulos, Yunanistan Komünist Partisi Siyasi Büro üyesi

tansı dönüşümünün yanı sıra, daha sonra yapılan uzay araştırmalarında ortaya çıkan sıçrama Sovyet iktidarının ilk on yıllarının bazı karakteristik örneklerindendir.

Bu özel tarihsel dönemde, hedefli, merkezi olarak planlanmış bir toplumsal üretim yöneliminin giderek daha bilimsel bir karakter kazanabildiği ve milyonlarca Sovyet işçisinin kolektif çabalarının örgütlenmesini ve koordinasyonunu geliştirebildiği gösterildi. Ekonominin merkezi planlamanın etkinliğini arttırmak için birleşik devlet planının, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ve sosyalizm içinde yaratıcı rekabetin yönlendirici bir yöntem olarak kullanılması gereği tasdik edildi.

Bu başarıların Sovyetler Birliği'ndeki önemini anlamak için, onların gerçekleştirildikleri tarihsel koşulları düşünmemiz gerekir. Sovyet iktidarının kurulması, emperyalist istila ve kuşatma, kalıcı uluslararası tehditler ve içeride üretimin baltalanması koşulları altında gerçekleşti. Bunlar, büyük maddi varlıkların ve bilimsel

uzmanların sayısının kısıtlı olmasının yol açtığı sıkıntılı koşullarda ve SSCB'nin uluslararası emperyalist sistemle rekabet etmesinde stratejik öneme sahip sektörlerin gelişimini ilerletme sürecinde karşılaşılan zaman baskısı altında başarılıydı. Üstelik, devrim öncesi Çarlık Rusya'sını ABD, İngiltere ve Almanya gibi güçlü kapitalist devletlerden ayıran derin yarığı Sovyet iktidarı, hızlı bir şekilde kapattı.

Sovyetler Birliği'nde ilk on yıl boyunca gerçekleşen atılım, üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyetin genişlemesi ve ekonominin bilimsel merkezi planlaması ile işgücü verimliliğinin ve ekonomideki yenilikçi teknolojik uygulamaların çarpıcı biçimde arttığını kanıtlamaktadır. Üretici güçlerin gelişim amacı ve hızı değişti. Ana üretici güç olan çalışan işçi, zincirlerinden kurtuldu, çünkü artık emek gücünü satmak için kapitalist piyasanın yirtıcılığında bir patron aramıyordu. İşçi sınıfı ve yoksul köylülerin çocuklarından yeni bilim insanları ordusu kuruldu.

1920'lerde Sovyet işçi sınıfı iktidarı, her işyerinde çalışan işçilerin kurulları olan Sovyetlerin sağlam zemini üzerinde, her Sovyetin daha yüksek iktidar organlarına temsilci gönderebildiği ve bu temsilcileri geri çağırabildiği bir düzen içinde kuruldu. Bu, işçi sınıfı gücünün etkili bir şekilde kullanılması için önemli bir adımdı.

İşçi sınıfı iktidarının merkezi planlamasının, tekel gruplarının daha yüksek bir kâr yüzdesi ve daha büyük bir pay elde etmek adına planlama yaptığı ve rekabet ettiği kapitalist pazara olan üstünlüğü ortaya konuldu.

Sovyet tarihsel deneyimi, nesnel olarak, sosyalist kuruluş sürecinin kolay bir yürüyüş olmadığını, sorunsuz ve düz bir çizgide ilerlemeyeceğini göstermiştir. Sanayinin teknolojik modernleşmesindeki gecikmeler gibi, ürünlerin kalitesi ve yeterliliği açısından olumsuz sonuçlanan birtakım reel sorunlar, sosyalist üretim ilişkilerinin doğal zayıflıkları olarak zannedilip bu şekilde yanlış biçimde yorumlandı. Sovyet tahminlerine göre, 1950'lerin başlarında SSCB'nin sanayi üretiminin hacmi, ABD'nin üretiminin üçte birinden azdı, ki bu bağlamda ABD'nin nükleer silahların geliştirilmesindeki askeri liderliğinden söz bile etmiyoruz.

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği, üretim ve hizmetlerini yeni ve daha yüksek düzeydeki toplumsal ihtiyaçlar temelinde güncellemek zorunda kaldı. Bu sorunu, savaşta en verimli yaşlarında hayatını kaybeden insanların fazlalığına rağmen ve bu kaybın yarattığı korkutucu koşullar altında çözmek zorunda kaldı.

Bu durum, tüm üretim sektörlerinin orantılı bir gelişimini, yaygın tüketim ürünlerinin niteliksel olarak iyileştirilmesini, üretim araçlarının üretimine öncelik verilmesini ve ekonominin birçok sektöründe otomasyonun yaygınlaştırılması güvencesini ilgilendiren, yönetici ve

yürütücü işçilik arasındaki çelişkiyi keskinleştirmemek için gerekli adımlar atılmasını öngören karmaşık bir sorundu.

Daha genel olarak, modern üretim araçlarının geliştirilmesinde ve tüketim araçları üzerinde önceliğin sağlanmasını, ekonominin tüm parçalarının ve unsurlarının temel oranlarının korunmasını, üretimin niteliğinin ve verimliliğinin yükseltilmesini, yeni bilimsel ve teknik gelişmelerin hızla uygulanmasını ve sosyalist bilinci ve işçilerin yaratıcı inisiyatiflerinin arttırılmasını gerektiren bir sorundu.

Bu çok önemli tarihsel kavşakta, çözüm komünist üretim ilişkilerinin planlı genişlemesi üzerinden ileriye bakılarak bulunmak zorundaydı.

Elde edilen sonuçlara bakıldığında, 1950'lerde bu sorunları etkili bir şekilde ve kolektif olarak ele almış bir teorik potansiyel olmadığı ortaya çıkıyor.

Sovyetler Birliği'nin tarihi seyri boyunca felsefe ve politik ekonomi alanlarında ciddi teorik tartışmalar ve çatışmalar yer aldı. Bu bağlamda, 1927-1929 döneminde ortaya çıkan, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki diyalektik ilişki ve etkileşim konusundaki teorik tartışmalar önemliydi. Tartışma, sosyalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimindeki aktif rolünü vurguladı. Üretim ilişkilerinin aktif rolü, işçi sınıfı iktidarının, özel mülkiyetin kalıntılarını ortadan kaldırma ve üretici güçlerin gelişimini, toplumsal ihtiyaçların tam olarak karşılanması yönünde düzenlemeye yönelik çabalarla gerçekleştirildi.

Bununla birlikte, ne yazık ki, teorik tartışmaların içeriği temel olarak politik ekonominin bilimsel konusunu, diyalektik ve tarihsel materyalizm gibi daha geniş konulardan ayırma ihtiyacına odaklanmış ve teorik araştırmaları, kritik bir mesele olan, üretim ilişkileri ve üretici güçlerin gelişimi arasındaki etkileşim hakkında daha derin bir anlayışa yönlendirmemiştir.

Aynı dönemde devam eden (1924-1929), "diyalektikçiler" ve "mekanikçiler" arasındaki felsefi tartışma ise, diyalektik çelişki kavramını ve bunun doğal ve toplumsal gelişimdeki rolünü anlamada önemliydi. 1930'ların başlarında ise "karşıt olmayan (non-antagonist) çelişkiler" teorisi çoktan ortaya çıkmıştı.

Daha sonraları Sovyet filozofu İlyenkov bu felsefi yaklaşımın, sosyalizmin politik ekonomi meselelerinin tartışılması konusunda ve meta - para ilişkilerini merkezi planlamaya yabancı bir unsur olarak açıkça sınırlandırmanın gerekliliği üzerinde etkili olacağını belirtecekti. Piyasa ve meta ekonomisinin kaldırılması için kararlı bir mücadele yerine, piyasayı yayılma ve sınırlı düzeyde entegre edilmesi ve piyasanın işlevlerinin işçi sınıfı iktidarının merkezi planlaması için kullanılması yaklaşımı giderek baskın hale gelecekti.

Makis Papadopoulos konuşmasını yaparken.

1950'lerde Stalin, bu tartışmayı SSCB'de "Sosyalizmin Ekonomik Sorunları Üzerine" adlı çalışmasında özetleyecektir. Sonuç olarak Bolşevik Parti içinde de devrimci güçlerin piyasanın destekçileri ile mücadele ettiği teorik bir tartışma vardı. Ancak, sosyalizmin Marksist politik ekonomisini geliştirmeye yönelik adımları, toplumsal ihtiyaçların öncelikli hale getirilmesi ve onların karşılanması için etkili planlama ile ilgili problemlerle yüzleşmek için yetersizdi. Büyüyen toplumsal ihtiyaçlar ve toplumsallaştırılmış üretimin talepleri ışığında, sosyalist sanayi ve tarımsal üretimin gelişimini ve performansını hesaplamak ve değerlendirmek için uygulanan net talimatlar, yöntemler ve göstergeler yeterli değildi.

Elbette, bu durum, bir yandan teorik eksikliklerin üstesinden gelmedeki güçlükler, SBKP ve diğer komünist partilerin içindeki ideolojik çatışmalar, sosyalist ülkelerdeki farklı maddi çıkarların ve farklı sosyal güçlerin varlığına ilişkin bir arka plana sahipti.

Birçok sosyalist ülkede, tarımsal üretimin özel mülkiyeti henüz kaldırılmamıştı. Kiralık işçi çalıştırma hakkı bile tamamen lağvedilmemişti. Sovyetler Birliği'nde, tarım sektöründe kolhozların kolektif mülkiyetinin korunması olduğu kadar, işçilerin katılım ve kontrolünün zayıflaması ve gelir farklılıklarının sürdürülmesi de yaşanmıştır. Yönetici ve yürütücü emek arasındaki çelişki artmıştır.

Savaşın sonra, özellikle de 1956'da yapılan 20. SBKP Kongresi'nden sonra, karşı devrimci yıkıma doğru, tarihteki geri dönüşe giden yol açıldı. 1960'ın ekonomik tartışmalarında, sonucu 1965'teki Kosygin ekonomik reformu olan, oportünist görüşlerin hâkim olduğu "piyasa sosyalizmi" baskın rol oynayacaktı.

Aynı dönemde, Marksist-Leninist işçi devleti anlayışı gözden geçirildi. 22. SBKP Kongresi (1961), SSCB'yi "bütün halkın devleti" ve SBKP'yi de "bütün halkın partisi" olarak nitelendirdi.

Sosyalist üretim ilişkilerinin genişlemesi ve derinleşmesine doğru ileriye dönük çözümler aramak yerine, geriye doğru, kapitalizmin üretim araçlarını ve ilişkilerini kullanacak çözümler araştırıldı. Planlanan ekonominin merkezi yönetimi zayıfladı. Her bir üretim birimi bağımsız olarak kendi verimlilik hedeflerini belirledi ve bu durum da temel olarak toplumsal üretimin genel hedeflerini zayıflattı. Pazar ve meta üretimi yeniden zemin kazandı, gelir eşitsizlikleri arttı, özellikle tarım sektöründe bireysel ve grup mülkiyeti güçlendirildi.

Eğer toplumsal üretimin yeni gelişme düzeyinin yol açtığı zor sorunlara cevap vermek için zamanında kolektif bir teorik ve politik hazırlık yapılmış olsaydı, karşı devrim başarı kazanamayacaktı.

1917'deki Ekim Sosyalist Devrimi'nin kazandığı zafere ardından, 20. yüzyılın hem olumlu hem de olumsuz tarihsel deneyimi, toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan sosyalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimindeki özgürleştirici rolünü göstermektedir.

1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferinden karşı devrimin zaferine ve 1990'ların başındaki yıkılmaya kadar olan tarihsel süreç, Leninist ilkelerin sosyalist kuruluş sürecine yaratıcı şekilde uygulanmasının önemini vurgular.

Bir yandan, devrimci öncünün sosyalist kuruluşun yollarını bildiği ve doğru kullandığı zaman elde edilebilecek faydalı sonuçları aydınlatan değerli bir tarihsel deneyimdir. Diğer taraftan bu tarihsel deneyim, olumsuz güç dengelerinin baskısı altında, kolektif teorik ve politik yetersizlikler ile Komünist Parti'deki oportünist yaklaşımların galip gelmesinin birlikte yaratacağı yıkıcı olumsuz sonuçların da altını çizmektedir.

Aynı zamanda, ekonomideki planlı yönelim çabalarının herhangi bir anında, üretici güçlerin gelişme düzeyi itibarıyla, teknik ilerlemenin ve işgücü verimliliğinin ya-

rattığı nesnel kısıtları ve zorlukları da göstermektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse, 20. yüzyılın deneyimi bize neler öğretti?

Genel olarak sosyalist yapının kolay, anlaşılır ve doğru-
sal bir süreç olmadığını ve ters tepki riskini içerdiğini
onaylamıştır. Bu zor sürecin sonucunu belirleyen birbi-
riyle ilişkili birkaç temel şart ve ön koşulu da belirgin-
leştirmiştir. Daha özel olarak:

1) Komünist Parti'nin ve işçi sınıfı iktidarının, toplumsal
mülkiyetin ve sosyalist üretim ilişkilerinin tam olarak
hâkim kılınması ve her tür bireysel ve grupsal meta üre-
timinin ortadan kaldırılması adına, tutarlı ve istikrarlı
bir yönelime sahip olmasının önemini doğrulamıştır.
Komünizmin geri aşamalarından ileri aşamalarına ge-
çiş yolu olarak "piyasa sosyalizminin" tarihsel iflasını
göstermiştir.

Sosyalist kuruluş sürecinde devrimci bir yönelimin sür-
dürülmesi, değer yasasının sosyalist bir ekonomi yasası
olmadığı ve oranları düzenleyemediği konusundaki te-
orik kavrayışı da gerektirir. Ayrıca, meta ve para ilişki-
leri var olduğu sürece karşı devrimci toplumsal güçle-
rin ortaya çıkma tehlikesi olduğu teorik kavrayışını da
gerektirir. Değer yasasının ekonomik yaşam üzerindeki
etkisi, merkezi planlama ile çelişmektedir ve bunun,
tüm üretimin doğrudan toplumsal üretime planlı ola-
rak dönüştürülmesi aracılığıyla kesin olarak üstesinden
gelinmelidir.

Değer yasasının, fiyat ve üretim planı sınırlamaları gibi
sosyalist devletin belirli önlemleri ile sınırlandırılması,
işçi sınıfı iktidarının zayıflatılması riskinin uzun vade-
li olarak bertaraf edilmesine hizmet edecek radikal ve
sağlam bir çözüm değildir.

2) Bu deneyim aynı zamanda komünist partinin bilim-
sel gelişim için gösterdiği çabaların ve merkezi planla-
manın, yaratıcı ve sürekli olarak, toplumsal üretimin
yeni gelişme düzeyinin belirlediği yeni gereksinimlere
uyarlanmasının önemini vurgulamıştır.

Merkezi planlama, üretim araçlarının toplumsal mülki-
yeti tarafından belirlenen bir toplumsal ilişkidir. Piyasa
dolayımı olmadan, işçilerin üretim araçları üzerinden
birliğinin sağlandığı, radikal derecede farklı bir yolu ifa-
de eder. Neyin nasıl üretileceğini ve çeşitli üretim sek-
törlerine nasıl dağıtılacağını işçilerin kontrol etmesini
sağlar.

Nesnel kısıtlarla karşı karşıyadır. Çünkü üretici güçle-
rin belirli bir zamandaki gelişim düzeyi ne her zaman
toplumsal ürünün tamamının ihtiyaçlar ilkesine dayalı
olarak erişilebilir olmasına ne de yönetici ve yürütücü
emek veya kafa ve kol emeği arasındaki çelişkilerin doğ-
rudan üstesinden gelinmesine izin verir.

Nesnel zorlukların, farklı toplumsal maddi çıkarların ve
teorik, bilimsel yetersizliklerin baskısı altında, üretim
hedefleri, sektörlerin orantılı bir gelişimine yönelik ön-
celikler ile üretim, eğitim ve işgücünün uzmanlaşması
ve sınıf farklılıklarının oluşmasının engellenmesi konu-
larında planda her zaman ciddi öznel hatalar yapılması
riski vardır.

3) 20. yüzyılın tarihsel deneyimi, proletarya diktatörlü-
ğünün sosyalist kuruluştaki yeri doldurulamaz rolünün
yanı sıra, "tüm halkın devleti" olarak tanımlanan opor-
tünist anlayışın tarihsel iflasını da ortaya koydu.

Hem yükseliş sürecinde hem de geri çekilişteki Sovyet
deneyimi, proletarya diktatörlüğünün misyonunu an-
cak işçilerin hareketliliğine dayandığında yerine geti-
rebileceğini, böylece yönelimlerin ve hedeflerin geniş
kitleler tarafından büyük çapta aktif ve militanca be-
nimsenebildiğini göstermiştir.

Bu nedenle, alt seviyelerinden başlayarak merkezi ikti-
dar organlarına kadar kurumların salt biçimsel olarak
değil, gerçekten çalışması çok önemlidir. Genel Kurul-
lar/Meclisler her işyerinde etkin bir şekilde, yani kont-
rol, hesap verebilirlik ve en yüksek yetki seviyesindeki
seçilmiş temsilcilerin geri çağırılması ilkelerine dayana-
rak çalışır. Biçime dayalı seçim haklarının ve sermaye-
nin diktatörlüğü olan burjuva demokrasisinin biçimsel
eşitliğinin aksine, gerçek seçim hakları ancak bu şekilde
tesis edilebilir.

Bu işlev, sosyalist kuruluş sürecini, herhangi bir anda,
merkezi planlama bağlamında, planın tasarımı ve uygu-
lamasındaki öznel hatalardan ve sapmalardan koruya-
bilir.

Bu tehlike, işçi sınıfının proletarya diktatörlüğü olan
devrimci iktidarının önemini vurgular. Komünist üre-
tim ilişkilerinin güçlendirilmesi, işçilerin sürekli ey-
lemliliğini öngörmektedir. Çalışanların kararların kabul
edilmesine, uygulanmasına ve kontrol edilmesine aktif
katılımını içeren daha ileri bir demokrasi şekli gereklidir.
İşyerinin, işçilerin iktidarının örgütlenme birimine
dönüştürülmesi, bu ileri demokrasi niteliğinin de mer-
kezi bir unsurdur. Ancak, sosyalist bilinç, yalnızca dev-
rimin kazandığı zafer ile halk arasında tam olarak yerle-
şemez. Bu yüzden Komünist Parti'nin öncü müdahalesi
belirleyici bir rol oynamaktadır.

Sosyalist-komünist toplumun hareket yasalarına göre
bilinçli olarak hareket edebilen tek güç olduğundan,
Komünist Parti, devrimci işçilerin gücünün öncü çekir-
değini temsil eder. Bu nedenle, her koşulda, işçi sınıfını
tarihsel misyonunu gerçekleştirmesi için yönlendirebil-
melidir.

Yeni biçimler ve koşullar altında devam eden sınıf mü-
cadelesinin bir aracı olarak sosyalist devlet, hem savu-
nucu - düzenleyici rolünü oynamalı, hem de yaratıcı,

ekonomik ve kültürel işlevini yerine getirmelidir.

İşçi devleti, bir siyasal hâkimiyet mekanizması olarak, bütün toplumsal ilişkiler komünist olanlara dönüşünceye, işçilerin büyük çoğunluğu arasında komünist bilinç oluşuncaya ve sosyalist üretim ilişkileri dünyanın en büyük kısmına yayıluncaya kadar gereklidir.

4) Sovyet deneyimi, yukarıdaki koşulların yerine getirilmesi için, Komünist Parti'nin politikasını bilimsel ve sınıfsal bir şekilde formüle etme kapasitesini sürdürmesi gerektiğini göstermiştir. Başka bir deyişle, Komünist Parti, devrimci teori ve pratiğin diyalektik birliğinin taşıyıcısı olarak rolünü sürekli olarak yeniden ortaya koymalıdır. Teorinin temel nesnesi, yani tüm biçimleriyle yaşam, gelişmekte olduğundan, Marksist-Leninist dünya görüşünün yaratıcı gelişimine katkıda bulunmalıdır. Teoriyi, tarihsellikten kopuk, dinsel bir dogmalar topluluğu olarak ele almamalıdır. Oportünist revizyon karşısında Marksist dünya görüşü tarafından aydınlatılan teorik ilke ve yasaların yaratıcı gelişimi gereklidir. Teorik revizyon girişimlerinin en sık olarak yeni karmaşık problemlerle ve olgularla yüzleşme iddiasıyla yapıldığını unutmayalım.

Teorinin yaratıcı gelişimi kesinlikle zor bir iştir.

Sosyalizm ekonomisinin yapısının yasaları ve evrimi üzerine yapılan teorik araştırmalar, kapitalizmin politik ekonomisinin Marksist teorik formülasyonu ile karşılaştırıldığında, belirli nesnel güçlüklerle sahiptir.

Marx'ın kapitalist ekonominin yasalarını ve işleyişini araştırdığı yıllarda, feodal toplumun rahminde kapitalist üretimin dünyaya gelişinden bu yana yüzyıllar geçtiğini aklımızdan çıkarmayalım. Kapitalist ilişkilerin ilk görünümünün izini 16. yüzyıla kadar sürebiliyoruz. 16. yüzyılın sonunda, Hollanda'da ilk kapitalist devleti gördük ve 17. yüzyılda İngiltere'deki burjuva devrimini yaşadık. 18. yüzyılın sonunda, kapitalist üretim tarzı Batı Avrupa'da Fransız Devrimi'nin zaferiyle galip geldi.

Marx ve Engels, kapitalist sistemi, göreceli olarak olgun ve gelişmiş bir durumda olduğu bir dönemde, bir bilgi nesnesi olarak inceledi. Rastgele tarihsel olayların ve onun belirli tarihsel biçimlerinin aksine, kapitalizmin ortaya çıkması ve gelişmesi ile gelişiminin içsel ve temel süreçleri için gerçekten gerekli tüm koşulların bilimsel olarak tanımlanabildiği bir zamandı. Marx ve Engels, kendilerinden önce gelen Smith'in ve Ricardo'nun teorik çalışmalarını tartıştı, bunları kullandı ve alaşağı etti.

Lenin'in sosyalizmin Marksist politik ekonomisini formüle etme girişimi sınırlı kaynaklarla başladı: Kapitalizmin Marksist politik ekonomisi, kuramsal ilkeler ve diyalektik ve tarihsel materyalizm yöntemi.

O, Sovyet felsefi düşüncesinin (İlyenkov, Vaziulin, vb.) sonradan ilgili tartışmalarında vurgulandığı gibi, büyük

Makis Papadopoulos, sempozyum kapsamında düzenlenen resim armağanında dereceye girenlere ödülleri takdim ederken.

bir nesnel problemle uğraşmak zorunda kaldı. Rusya'daki sosyalist devrimden sonra, sosyalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkışının sadece başlangıcını somut bir şekilde ele alabildi. Yeni üretim tarzı olan sosyalizmin sadece kuruluşunu inceleyebildi. Aynı zamanda, kapitalist üretim ilişkilerinin rolünün güçlü ve belirleyici kaldığı uluslararası şartlar altında, sosyalist kuruluş girişiminin gelecekte yüzleşmesi gereken kilit meseleleri öngörme ve yasaları çözmeye görevini üstlendi.

Başka bir deyişle, teorik araştırma, (yeni üretim tarzının) yalnızca olgunlaşmamış durumuna özel bir şekilde odaklanabilirken, kapitalizmin Marksist politik ekonomisi, kapitalist üretim ilişkilerinin hâkim olduğu ve dünyadaki gelişme sürecinde belirleyici bir rol oynadığı olgun döneme bakar.

Kapitalist üretim tarzının çalışmasına kıyasla, sosyalist kuruluş sürecinin teorik olarak araştırılmasındaki bu büyük zorluk nesneldir, çünkü kapitalist ilişki biçimlerini hazır bularak uygulayan burjuva devriminin aksine, işçi sınıfı iktidarını kendinden önce var olan üretim ilişkilerini miras olarak kurmaz.

Sosyalist-komünist toplumsal mülkiyet ilişkileri ancak işçi sınıfı iktidarının devrimci siyasi eylemlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Herhangi bir zamanda, yeni üretim ilişkilerini biçimlendirmek, genişletmek ve derinleştirmek için devrimci pratiği desteklemesi gereken teorik araştırma, henüz doğmuş olan bir şeyi araştırmak gibi bir temel amaca sahiptir. Bu nesnel zorluk, eğer teorik dikkat ve kolektif bir hazırlık yoksa ampirizmin egemenliğini, pozitivist yaklaşımların "deneme yanılma" yöntemini kolaylaştırabilir.

Oysa bugün komünistlerin daha fazla olanak ve sorumlulukları var. Çünkü 20. yüzyılın tarihsel deneyimini inceleyebiliriz. Sosyalizmin politik ekonomisinin sorunlarını on yılların tarihsel seyrine bakarak inceleyebilir ve araştırabiliriz.

Aynı zamanda, dijital ekonominin modern çağının ve “4. Sanayi Devriminin” yarattığı yeni büyük nesnel olasılıklardan sosyalizmi inşa etmek için faydalanabiliriz.

Merkezi planlamanın başarısında, 1917 Rusyası’nda ve 1950’lerin Sovyetler Birliği’nde var olan ve sosyalist üretim ilişkilerinin derinleşmesine köstek olan nice teknik ve bilimsel kısıtların bugün bulunmadığını görmek önemli olacaktır.

Bugün emek verimliliğinin artmasının, her çağın ana üretici gücü olan işçilere boş zamanlarını arttırmak ve yaratıcı emek içeriğini geliştirmek için sunduğu olanakları düşünün.

Burada, 1917 Ekimi’nde var olmayan bir ordu olan ve modern işçi sınıfına nesnel olarak dahil olan veya yaklaşan ücretli bilim emekçilerinin oluşturduğu kesimi de dikkate almalıyız.

Bilimsel planlama için yeni olasılıkları oluşturmak, karmaşık sorunlar karşısında hızlı ve en uygun kararları vermek, toplumun ihtiyaçlarının bütünüyle ilgili büyük hacimli veri ve bilgileri hızlıca toplamak ve yoğun bir şekilde işlemek için çağdaş yöntemlerden yararlandığımızı düşünün.

Yalnızca ürünlerin yeterliliğini değil; aynı zamanda gelişmiş niteliklerinin devamını sağlamak için gerekli olan yeni teknolojik ve bilimsel olanakları düşünün. Üretimi hızla iyileştirmek ve kontrol etmek adına kullanabileceğimiz yeni olanakları düşünün. Binlerce insan için risk teşkil eden “büyük” sanayi kazalarını önleme ve bunlarla yüzleşme konusundaki yeni olanakları düşünün.

Diğer bir husus, kapitalist kârı korumak amacıyla piyasa rekabeti zincirlerinden arındırılacak olan yeni disiplinlerarası araştırma olanakları ile ilgilidir. Bu, disiplinlerarası araştırmaların gelecekteki toplumsal ihtiyaçları zamanında ve doğru bir şekilde tahmin edebilme ve ekonomi için öncelikleri belirleyebilme becerisidir.

Sosyalist kuruluş çerçevesinde, Marksizm’in yaratıcı gelişiminin modern araştırmalara ve genel olarak bilginin işlenmesine verebileceği itici gücü de göz önüne alalım.

Marksist bilimsel araştırmaların tüm bilimsel disiplinlerdeki ve disiplinler arası işbirliğindeki ilerlemesi, sosyalist ekonominin planlı gelişimi için gerekli özel beş yıllık planlar, bilimsel dokümantasyonun geliştirilmesine de katkıda bulunacaktır. Bu sayede sosyalist kuruluş yasalarının, gerekliliklerin planlanmasına tam olarak uyum sağlamasını engelleyen epistemolojik nitelikteki engellerin üstesinden de gelinecektir.

Bilimsel ilerleme, sosyalist kuruluş yolunda bir grup ülke olması durumunda, ekonominin kilit sektörleri ile bir ülkenin bölgeleri arasındaki orantılı büyümeyi sürdürmek için gerekli olan nicel oranların ve ayrıca dev-

letler arasında işbölümü meselelerinin daha kesin bir şekilde belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Tabii ki, yeni olanakların ortaya çıkmasıyla birlikte, üretimdeki bu değişikliklerin yarattığı, birçok özel görevin içeriğinde ve elbette onlara karşılık gelen eğitimin içeriğinde ortaya çıkan yeni sorunlar var.

“4. Sanayi Devrimi”nin yeni döneminden kaynaklanan yeni ana sorunların karşısında, sosyalizmin gerekliliği ve güncelliği daha da önem kazanmaktadır; çünkü sadece toplumsal refah açısından bile bu sorunlara tutarlı cevaplar sağlayabilen, işçi sınıfı iktidardır.

Sosyalizm, emeğin içeriğindeki gerekli değişiklikler ile birlikte işçilerin yeni görevlerine ve yeni emek hedeflerine göre hareketlilik gerektiren ihtiyaçlarına cevap verebilir. Dahası, sosyalizmde, işçiler kapitalizmde olduğu gibi risk altında olmadan ve işsiz olma, güvencesiz kalma korkusu yaşamadan çalışacaktır.

Toplumsal mülkiyet koşulları altında, merkezi planlama, piyasa ekonomisinin yırtıcılığının aksine, bilimsel ve planlı bir şekilde, işgücünün ve bilimsel gücün ve üretim araçlarının tüm ülkedeki, her sektördeki ve her bir bölgedeki dağılımını belirleyebilir ve değiştirebilir.

Sosyalizm, işçilerin bilgi ve emek becerilerinin geliştirilmesini, gerekli sürekli uzmanlaşmayı ve onların yeniden eğitilmesini sağlayabilir. Yaratıcı yeteneklerin kilidini açabilir ve açığa çıkarabilir, tüm bunları da toplumsal kurtuluş için tarihsel gelişimi ön plana çıkararak yapar. Sosyalist yaratıcı rekabetin itici gücünü ve kolektif çabanın gücünü kullanabilir.

Yukarıdakilerin tümü, 21. yüzyılda devrimci bir öncü olarak etkin bir şekilde hareket etmek üzere bizim de sahip olduğumuz Marksizm-Leninizmin yaratıcı gelişimi için önemli çalışma ve araştırma görevlerini vurgulamaktadır. Partilerimiz, Yunanistan Komünist Partisi ve Türkiye Komünist Partisi, bu yönde kararlı ve yaratıcı bir şekilde işbirliği yapıyor. İşçi sınıfının dünyayı anlama ve değiştirme gücü, tarihsel misyonunu yerine getirme gücü ve sosyalizm için devrimci mücadeleye öncülük etme gücü ile, komünizm yeniden kendini ortaya koyacaktır.